

Kuidas aastad on lennanud...

Sellest on nüüd enam kui 60 aastat tagasi, kui ma esimest korda
kohtusin Tartu Õpetajate Seminariga. Ja jään sellele koolile
kaaslasteks peagu kogu ^{oma} ~~minu~~ kooliaastad. Alustades esimese õpi-
aastaga ning lõpetades viimasega. ~~Õpilaastaga minna koolipõlve~~
~~aastailt.~~

See polnud küll ~~mitte~~ ⁿⁱⁱ algusest peale kavatsenud. Etga paljud
asjad ei lähe igakord kavatsuste kohaselt.

Mul polnud mingit tahtmist ega eesmärki saada õpetaja-
ks. Vanemate sooviks oli mind ette valmistada vaimuliku
kutsele.

Kuias ajus tollal vene vaimulik seminar, kust tuli
preestrid vene apostliku õigeusu kogudustele peamiselt
Balti kubermangudes (Pesti, Liiwi, Kuura). ^{Riiga} ~~Siin~~ pidi siis
minugi tee viima.

Parimaks ettevalmistavaks kooliks selle jaoks pidasid
tollal Tartus minu vanemad tolleageise vene õpetajate
seminari algkooli peamiselt vene keele ~~ka~~ ^{selgemo} õppimi-
seks.

See algkool oli algusest lõpuni vene õppekeelega, val-
ju korra ja distsipliiniga, ning õigeusuliste peale püüti eri-
ti ^{vastavalt} ~~antarm~~ ^{antarm} ~~juulist~~ kasvatust ning õpetust. Ujuõpetajaks oli neile
seminari ujuõpetaja vene praost Žilov, (võõra lahke ja
tõbraliku iseloomuga mees).

See oli nel augustikuu ilusal soojal päeval 1912.a., kui isa mu käekõrvale võttis^{ja} viiks mind sinna algkooli sisse-
kirjutamisele. Kool oli maksuline - 10 rubla aastas. See oli
sel korral juur raha, kuid ^{meie} ~~meie~~ kodus arutati, et see tasub.

Koolis olin mina sel päeval ainukejeks sisseastujaks.
Kuid sisseastumine ei piirunud ainult sisse registreeri-
misega, vaid enne tuli teha „eksam” - näidata, et ma juba
lugeda oskan.

Eksamineerijaks oli kregi vanema palimusega väga
korralikult riietatud mees (algkooli juhataja Jürka-
tam, kes hiljem Eesti ajal muutis oma nime Jürkatamist
Tammeks. Oli^{oli} olnud omal ajal senator N. A. Manasseini^a uuri-
miskomisjoni sekretäriks).

Ta küsitles meid puhtas eesti keeles ja võttis siis lahti
M. Kampmanni lugemiku (minu juureks imestuseks, kuna
olin oodanud, et mind lastakse lugeda mõnest venekeelsest
algõpikust), lastes mind sealt üht pala lugeda.

Lugemine läks ladusasti, eksamineerija oli sellega
täitja rahul, ja seega oli „eksam” tehtud. Kirjutas minu nime
mingile paberilehele, märkides juurde andmeid minu
vanaduse, päritolu, vanemate nimede ja elukoha kohta.
Tuli esitada ka mingi luguselt pabereid, tõenäoliselt
ristimise kohta. Ja siis oligi vastuõtu protseduur selle-
ga läbi. Oeldi, millal esimeheks päevaks kooli ilmuda.

^{kaks} Kool oli 2-klasiline, kuid 5 õppeaastaga ehk 5 jaoga.
2 esimest õppeaastat (jagu) olid esimene klafs. ülejäänud 3 jagu

(kolmas, neljas ja viies) - teine klass. Arvatavasti see jaotus pidi kajastama tolleaegset n. n. ministeeriumi kooli, mida oli asutatud siin-sinna üle kogu maa, mis samuti olid kõik 2-klassilised 5 jaoga. Seminar pidi siis valmistama ette õpetajate peamiselt neile ministeeriumikoolidele ja seminari algkool oli seega seminaristidele harjutuskooliks niisuguste koolide jaoks.

Kuigi kooli vastu võtmisel katsetati eesti keeles lugeda oskamisega, ometi juba esimeselt koolipäevast peale kogu õpetus toimus vene keeles. Lastel, kel sellega oli raskesti, võimaldati vajadust mööda eesti keelt appi võtta, ent järk-järgult kõik pidi minema järjest rohkem üle puht vene keelele.

Pedagoogilisest seisukohast lähtudes peab tunnistama, et vene keele n. n. sisseõõtmine lastele toimus laimatuult metoodiliselt. Pearõhk oli asetatud alust peale näitlikkusele ja tõlkimist peeti vähemtähtsaks. Harrastati rohkesti kooris rääkimist ja varemõpitu jälle ja jälle kordamist. Kasutati juuri pilttaablosid, kus õpilased seletasid lühidalt ja lühikeis lauseis, mida seal on kujutatud. Sõnalise ja kõrval kasutati sama näitlikkuse põhimõttest lähtudes juuresti kirjutamist. Enamasti toimus see öeldud sõnade või lausete koheselt ka kooli juurele tahvile ühes kirjutamisega õpilaste poolt kordamööda. Nii omandasid õpilased nii ja samal ajal kuulduna ja nähtuna.

Kõrge juures vene keele tunnist oli kavas iga päev, mõnel päeval koguni ^{kaks} 2 tundi. Eesti keelele oli siiski täetud ka aja, kuigi ainult ^{kaks} 2 tunniiga nädalas.

Eesti keelt sai vähemal määral kasutada ka laulmis-
tundides ja luterlastele toimujit usuõpetustunnid eesti
keeles. Hommikupalve^{used} (need olid iqa koolipäeva algul) toimu-
sid eraldi luterlastele ja kreeka katoliiklastele. Luterlaste hom-
mikupalve^{us} peeti klassiruumis (kõrgi luterlaste sinna koon-
duks) eesti keeles. Kreeka katoliiklastele, ehk nagu veel sel
a'al kutsuti "venenoolijale", toimus palvetoiming koolisag-
lis. "Venenooliste" hommikupalve^{us} korrasdas kooli juhataja
J. Jurkatam, kes oli ise kreeka katoliiklane. Luterlastele
pidas palve^{used} teine õpetaja koolis (koolis oli ^{kaks} õppejõudu:
kooli juhataja, ja õpetaja), kes oli luterlane (algul M. Koch,
hiljem Eesti ajal algkooli juhataja Tartus, pärast teda tuli
J. Laurson, hiljem Eesti ajal ajalooõpetaja Eesti õpetajate
Seminaris. Tartus).

Õpetajal oli korraga käes 2 pagu. Kõrgeim 1 pagu
oli mõne seminaristi käes harjutusnädalate korras.
Näitena tuli seminaristidel anda iqa klassis, kus-
juures nad võisid kasutada kirjalikult koostatud tunni
läbiviimise kava. Selle nad võisid, poolenisti sunda korras,
pidada kogu tunni andmise kestel endi ees õpetaja-
laual.

Seminaris algkooli lõpetanud, ei tulnud^{mul} vaimulikku
seminari edasi minemiseft midagi võtta, kuna sakslased
olid selleks ajaks suutnud sõprade edasi vihmata sin gava-
le Lätti ja vaimulik seminar evakueeriti Nižni-Novgo-
rodi. Segaste aegade tõttu mul sinna edasi jaata ei juletud
ja mul tuli jätkata õpinuit Jamas Tartus.

Ka õpetajate Seminari minemine jõi aia, kuna ka see evakueerus kuigile Vene tagamaale. ^{lapse} ^{esiters}

Paar aastat kulus siis kooliskäimisele Tartu vene kõrgemas linnakoolis, siis jaksu onkupaatsooni ajal nende keiskoolis, kus kogu õppetöö ~~omakorda~~ ^{toimus} jaksu keeles, ja Eesti aia algates Tartu kõrgemas algkoolis, kus õppetöö ~~oli~~ ^{toimus} nüüd Eesti keeles). ^{õpetajate} ^{eesti koolina.}

Peatselt avati Eesti ajal jälle seminar, ~~see korraldati~~ ~~õpetajate Seminari nime all~~ Siirdusid kohelele üle sinna ~~õpetajate~~ ^{ees} ^{selle} eesti õpetajate seminar 1923. a. Vaimuliku ajemel ~~oli~~ ^{oli} minult nüüd tulnud õpetaja.

Tagasi vaadates seminaripäevile nii vene + kui ka eesti ajast, mul on neist päevist terve hulk häid mälestusi. Mõlemalt seminarist.

Kuidgi tjaaridajal ma ei saanud kahjaks oja võtta otsest õpitööst n.ä. pärisseminaris, ^{pidin} ~~pidin~~ leppima vaid seminari algkooliga, oli meil algkooli lastel sagedasi kokkupuuteid tolle pärisseminariga (oja tunde toimus seal, näit. kreeka katoliiklasil ujuõpetuse tunnid; piiblike südamuste ja aktuste puhul tuli jälle minna pärisseminari).

Eriti hindamisväärt leian vene koolist distsipliini ja korda. Õpetajad harjusid seal korralikkusega nii ~~aga~~, et korra vastu enjimis ei ojaanud öieti ette kujutadaagi. Klassis oli alati kord, kas õpetaja oli klassis või mitte. See oli lihtsalt ~~nii~~ ⁿⁱⁱ ijeeneft mõistetau. ^{ka}

Ja sama vaim kandus üle Eesti eesti õpetajate semi-

noori. Mulle tundus see kohati nagu fotokoopia veneaegsest.

Siiski mõningad erinevused on väärt märkida. Eesti seminaris tuli juurde korra ja dissipliini, samuti puhtuse mõistele, rohkem vabaduse vaimu. Õpilased tundusid õpetajaga suhtlemisel kuidagi nagu rohkem omaimestlike.

Vene seminaris (see vahetund) oli alati äärmiselt ametlik. Vene seminaris võeti ainult meesõpilasi. Eesti seminaris ^{sest} omasid avati uksed algupeale ka naisõpilastele. Uu-õpetust eesti seminaris algpäevil naise ei olnud ja hommi-kupalvete pidamine oli kadunud. Vene seminaris oli muusika ^{aste} ja peaarõhk asetatud keelpillidele, ^{asi} eeskoos viiul. Eesti seminaris tuli esikohale klaver.

Vene seminaris ilmus eesti keelne ajakiri "Kuma" põrandaalusena. Eesti seminaris oli ^{see} kõigile ulatuu avalik ettevõtte.

Vene seminaris ei olnud mõeldavaid õpilaste omavahelised koondumised. Eesti seminaris polnud see naise küsimus ja mitmesuguste ringide ning organisatsioonide tegevus vägaspool ametlikku õppetööd loomas. Mõned neist õpetajate kaastegevusel, mõned vaid õpilaste omavahelised. Koolipeos ei ulatunud vene ajal kaugemale kooli enda seinte vahelt. Eesti ajal need viidi rahva hulka ja seminaris 100. aastapäeva pidulamine oli omaette kohalikuks rahvaliseks juubelmiseks Tartus.

Ning lõppeks, mis puutub rahvuslikku vaimu, siis selles osas on mõlemal seminaril suuri teeneid. Vene ajal see vaim hõõgus põrandal all. Algkooli mõlemad õpetajad

rahvameestest jne. Ta tutvustas eesti õpilasi ka Kalevi pojaga.

keelsete ja arvude matemaatilise heli + v. g.
et saanud rahvusliku vaimu alalhoidmisos

Parisseminarist vene ajal õpetajate hulka jõudis
tunni ~~tehnika~~ vaime alakoht mises ei saanud kesta olla,
kuna kõik õpetajad olid Venemaalt.

epilask^{sub} ~~to infan~~

meenuvai
44.0120 + 1

haribuminiisteciumi gax. juhataja Ollik, Kooli ^{Director} juhataja

Koljo, Mustvee realkooli juhataja G. Tomingas, meie Vabadussõja
Kangelane partisaanide juht v.l.kn. Julius Kuiperanov jst.

Eesti Seminar on meil eriti rikastanud muusika-
meestega, nagu A. Karindi, E. Oja ja E. Tubin.

Helilooja E. Oja on omaparajemalt kuulsid minu
kaasõpilaskonnast. Maletan teda, kui üheskoos alustasime
Tartu Õpetajate Seminaris. Meie tulid jisseastumisel te-
ha enjamis kõrgis aineis. Muusikamehed õeldakse olevat
hediselt head matemaatikud. Oja ei olnud seda. Mate-
maatika enjamil, kui ~~ma~~ töö juba tehtud oli, polnud
temal veel midagi paberile pandud. Kurtsis, et tema jelt
left matemaatikalt aru ei saa.

Muusikale enjamil ta ei tundunud ilegi noote. Kuid mil-
legi tõttu seminaris õpinute kestel tärkas temas järsku
huvi helikunsti vastu ja Oja võis näha tundide kau-
pa klaveri taga harjutamas, kui ainult klaver vaba oli.
Seminari lõpetamise järele ta jätis muusikaõp-
pimist Tartu Kõrgemas Muusikakoolis. Temast tuli meie
silmapaistvamaid heliloojaid. Mulle eriti imponeeris tema
klaverit Rätsep õhu ja tema õnneloo. Rahjaks see
huvitav helitöö hävis sõjapäevil.

Õpetajast Tartu Õpetajate Seminaris on eriti
meelde jäänud ^{kaks} : Pedagoogika õpetaja C. H. Niggol ja
eestikeele õpetaja Mihkel Kampmann (hiljem Kamp-
maa).

C. H. Niggol oli kõrgeis aastais, sügavad elukortid
katjid ta nägu, kuid ta ei istunud peagu korragi toolile,
kui ta andis tundi. Ta võis rääkida ja rääkida. ~~parääkida~~

Ta ettekanne toon oli sealjuures rahulik, sõbralik ja äärmiselt veenav. Teda võis kuulata ja kuulata ja kuulata. Paljud tema väljusest on jäänud meelde tänase päevani. Ta ei küsinud kunagi, kas kellegile oli midagi meelde jäänud tema eelmisest tunnist, see oli nagu täiesti tarbetu. Ainult üks või ka korda semestris ta olendas mõne tunni ^{üh} klassitööks, kus klassile anti mingi teema, mis käsitas tema seni tutvustatud ainet, millele siis pidime tunni aja jooksul kirjutama, mis me selle kohta teadsime või veel mäletasime.

Neid kirjutöid me kunagi enam tagasi ~~kätte~~ ei saanud, ja keegi ei teadnud, kudas tema töö oli hinnatud.

Tänu sellele mehele täiskas minus tõeline huvi õpetajakutse ja kasvatusprobleemide vastu. ~~ilmselt~~.

Mihkel Kampmann võlus mind esimesest tunnist peale oma sõnavõttega eesti keeles tundi andes. Tema arutas õpilasis tõelise armastuse ja lugupidamise meie oma keele vastu. Kui kaunis oli see keel võrreldes vene või saksa keelega, milles meid seni oli õpetatud.

Võib-olla on see Mihkel Kampmanni teene, et minust hiljem tuli peamiselt eesti keele õpetaja.

Viktor Minneste

Corning, N.Y.